

Rigsombudsmanden på Færøerne

LMJ

Oversættelse af:

Notat fra Lagtingets administration vedrørende forslag til lagtingslov om Færøernes Forfatning

Ifølge § 57, stk. 1, nr. 1 i Lagtingets forretningsorden skal lagtingsformanden, efter at have fået samtykke fra formandskabet ifølge § 15 i Lagtingets forretningsorden, henstille til Lagtinget om at afvise forslag, der går imod loven om Færøernes styrelsesordning eller Lagtingets forretningsorden.

I dette notat er der kun taget stilling til, hvorvidt dette forslag vurderes at gå imod Færøernes styrelsesordning og Lagtingets forretningsorden. Der tages ikke stilling til, hvorvidt forslaget går imod grundloven, hjemmestyreloven eller internationale aftaler, da dette ikke længere er en del af afvisningsgrundlaget ifølge § 57 i Lagtingets forretningsorden. Administrationen mener dog, at forslaget burde tage stilling til, hvilken status dette forslag har i forhold til grundloven, hjemmestyreloven m.m., især fordi dette forslag, hvis det bliver sat i kraft, i længere tid kommer til at have virkning ved siden af den gældende styrelsesordning, grundloven osv. Spørgsmålet bliver berørt kort i bemærkningerne på side 12, men dette er ikke særligt konkret.

Styrelsesordningen

Der er tale om en ny forfatning, der skal afløse den gældende lov om Færøernes styrelsesordning fra 1994, og det er derfor helt naturligt, at forslaget ændrer visse bestemmelser i den nuværende lov om Færøernes styrelsesordning.

I § 57 i den nuværende lov om Færøernes styrelsesordning er det fastsat, at ændringer i loven skal vedtages af to Lagting.

I dette forslag er der bestemmelser, der ændrer gældende bestemmelser i den gældende styrelsesordning. Der er herudover nye bestemmelser om forhold, der ikke er omtalt i den gældende lov om Færøernes styrelsesordning.

Forfatningsforslagets ikrafttrædelse kan deles op i fire dele:

- 1) Den del, der omfatter de nye bestemmelser, træder i kraft efter, at Lagtinget har vedtaget loven, og den derefter er vedtaget ved en folkeafstemning.
- 2) Den del, der skal afløse de nuværende bestemmelser i den gældende styrelsesordning, træder i kraft med henvisning til § 57 i den nuværende styrelsesordning – dvs. den skal vedtages to gange af Lagtinget (med valg imellem).
- 3) Bestemmelser vedrørende den dømmende magt træder ikke i kraft, før end den dømmende magt er blevet et færøsk sagområde.
- 4) Loven anvendes i overensstemmelse med den gældende forfatningsretslige stilling, indtil der måtte blive truffet beslutning om at oprette Færøerne som en selvstændig stat. Dvs. at en del af bestemmelserne i forslaget ikke har virkning, og det er tvivlsomt, hvornår de får virkning, eller om de på noget tidspunkt overhovedet får virkning.

Der skal gøres opmærksom på, at ikrafttrædelsesbestemmelserne efter denne model er temmelig indviklede, og det er ikke mindst forvirrende, at det ikke klart fremgår, hvad der er gældende og fra hvornår. Men på trods af dette så vurderes det ikke, at bestemmelserne er i direkte modstrid med gældende lov om Færøernes styrelsesordning, og der er derfor ikke tale om grund til afvisning pga. dette.

Lagtingets forretningsorden

Forretningsordenens § 37 fastsætter regler for, hvordan lovforslag skal sættes op. I stk. 3 er det fastsat, hvilke bemærkninger der skal være i forslaget:

”Stk. 3. I bemærkningerne til lovforslag skal der være følgende bemærkninger:

1. Almindelige bemærkninger dvs.

- a) *Redegørelse for gældende lovgivning og oplysninger om, hvorledes der har været og kan rettes kritik mod denne,*
- b) *en kort sammenfatning af forslagets nydannelser,*
- c) *hvilke økonomiske omkostninger forslaget medfører,*
- d) *hvilke offentlige myndigheder eller andre, der har haft forslaget til høring, og hvilke bemærkninger de har haft, og*

2. Særlige bemærkninger, hvor der redegøres for indholdet af hver enkel paragraf i forslaget. Der skal også redegøres for hensigten med paragraffen, og hvordan den skal forstås.”

Forfatningsforslaget har nogle almindelige bemærkninger, og administrationen har ikke de store bemærkninger til disse, men de særlige bemærkninger er særdeles mangelfulde.

I lovforslaget redegøres der for, at der er anvendt korte, overordnede formuleringer for at sikre, at ordningen bliver smidig og velegnet til at tilpasse sig ændrede omstændigheder. Der er derfor ikke bemærkninger til alle de enkelte lovparagraffer. Man mener, at der bør gives plads til, at fortolkningen af den enkelte paragraf kan ændres med tiden. Der er derfor kun særlige bemærkninger til præamblen, paragraf 1, der omfatter folket og landet, og paragraf 57, der omfatter ikrafttræden m.m.

Mange bestemmelser i forslaget er ikke særlig konkrete, og der er ingen bemærkninger til at underbygge dem, andre er noget ændrede i forhold til det første forfatningsforslag, der har været i Lagtinget, og det er derfor særdeles tvivlsomt, om de bemærkninger kan bruges som bidrag til fortolkning til dette forslag, og for det tredje er bestemmelserne om finansforhold nye og vanskelige at forstå og der er overhovedet ingen bemærkninger til at underbygge dem.

Lagtingets administration mener ikke, at forslaget i foreliggende form er klart til at blive lagt for Lagtinget, især da der er tale om en kommende forfatning, der efter planen skal være grundlaget under det færøske retssamfund i tiderne fremover. Fordi der er tale om en forfatning, vurderer Lagtingets administration, at det har endnu større betydning, at forslaget er godt gennemarbejdet. I den forbindelse skal man tage i betragtning, at en forfatning ikke kun er et ”politisk” dokument, men også er rammen om den lovgivning, der skal udarbejdes fremover. Hvis disse bestemmelser ikke er klare, bliver det problematisk nogensinde at stadfæste, hvorvidt et kommende lovforslag er indenfor eller udenfor disse rammer, og hvorvidt det skal indstilles til afvisning til den tid. Til sammenligning kan det nævnes, at det arbejde, der ligger bag den nuværende lov om Færøernes styrelsesordning (Betænkning om Færøernes styrelsesforhold) har været guld værd som fortolkningsgrundlag til denne, men de samme ambitioner kan ikke siges at være gældende for dette forslag.

Der kan nævnes flere eksempler, hvor det havde været særdeles givende med bemærkninger. Nedenfor vil der blive forsøgt kastet lys på nogle forhold i den forbindelse.

§ 3: "Foruden rettigheder fastsat i denne forfatning, beskytter den andre indlysende borgerrettigheder." Der er ingen henvisning til, hvilke andre borgerrettigheder forfatningen skal forsvare, og det er derfor svært at vide, hvad denne bestemmelse betyder.

§ 8 (1): "Alle har ret til liv og sikkerhed." Der er ingen henvisning i forslaget til, hvad der menes med ordene, at alle har ret til liv. Det er derfor tvivlsomt, hvordan denne bestemmelse skal forstås i forhold til spørgsmålet om abort og spørgsmålet om aktiv/passiv dødshjælp.

§ 17 (1): "Alle har lige rettigheder til at drive erhverv og handel." I nogle af de tidligere forslag blev der lagt op til, at "alle har rettigheder til...", men nu er formuleringen "lige" kommet med, uden at det forklares, hvad dette betyder.

§ 38 (2): "Udover lagtingsmedlemmer, kan kun lagmanden, landstyremedlemmer og andre efter lagtingsformandens samtykke møde og tage ordet i Lagtinget." Der er ingen bemærkninger om, hvilke andre personer der kan få ordet, og hvad der ligger i dette for demokratiet så grundlæggende spørgsmål.

§ 38 (5): "Når Lagtinget har debatteret en sag kan det træffe sine konklusioner i en beslutning." Der er ingen bemærkninger om, hvorvidt dette omfatter nuværende forslag til vedtagelse, eller om det er noget nyt i vores system som f.eks. "forslag til vedtagelse", det der før blev kaldt "motiveret dagsorden" i Folketinget.

§ 48: Vedrørende finansforhold. Der står ikke noget om foreløbig eller midlertidig finanslov og heller ikke noget om tillægsbevillinger eller finansudvalgsdokumenter. Dette er forhold, der reguleres i den nuværende styrelsesordning. Det havde været passende med en redegørelse for dette, og hvorvidt der er planer om at ændre noget i den forbindelse.

I Lagtingets forretningsordning er det som tidligere nævnt fastsat, at forslag skal have særlige bemærkninger, men det kan muligvis diskuteres, hvornår kravet i forretningsordningen om særlige bemærkninger er opfyldt. Årsagen til den valgte fremgangsmåde for dette forslag skal uden tvivl findes i den politiske beslutning i § 25 udvalget, der behandlede forslaget i 2011 om, at der ingen bemærkninger skulle være til forfatningsforslaget.

Lagtingets administration vurderer ikke, at de særlige bemærkninger i forslaget opfylder bestemmelserne i § 37 i Lagtingets forretningsorden. Forslaget bærer præg af, at det ikke er gennemarbejdet og derfor heller ikke modent til Lagtingets stillingtagen. Det er ikke tilfredsstillende, at en forfatning, der skal være grundlag under vores retssamfund og ligeledes et arbejdsredskab for Lagtinget, ikke har bemærkninger, der præciserer eller som minimum gør sig overvejelser om de enkelte paragraffer.

Med henvisning til det, der er ført frem ovenfor, vurderes det, at forslaget ikke er i overensstemmelse med Lagtingets forretningsorden. Lagtingets administration indstiller derfor til formandskabet at give lagtingsformanden samtykke til at anbefale Lagtinget at afvise forslaget i henhold til § 57, stk. 1, nr. 1 i Lagtingets forretningsorden.

Lagtinget 28. september 2017

Johnhar Klettheyggj
Direktør

/

Rannvá Sólheim
Konsulent